

8D10110 «Медицина» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға ұсынылған

«COVID-19 короновирустық инфекциямен ауырғандардың танымдық бұзылыстарын гирудотерапиямен емдеуін негіздеу» тақырыбындағы докторант Серікбаева Салтанат Жақсылыққызының докторлық диссертациясына

ҒЫЛЫМИ ЖЕТЕКШІ ШІКІРІ

COVID-19 инфекциясымен зардап шеккен пациенттердің Ресей бойынша саны 3,5 миллионнан жоғарылап отыр, Қазақстан Республикасында олардың саны 1 411 831 адамды құрайды (ресми мәлімет 13.04.2024 ж).

Дүниежүзілік статистика бойынша ересек тұрғындар арасында постковидті синдром (ПКС) ауруымен 8,4-12% зардап шегеді ал бұл көрсеткіш ҚР бойынша жүйке жүйесінің патологиясының құрылымында 17,3% құрайды, және оның жиілігі жасының өсуіне байланысты 2-3 есе өседі. Жалпы өлім көрсеткішінің себебі ретінде ишемиялық инсульт ауруы 53-55% құрайды. ПКС ишемиялық инсульт сырқаттардың өлімінің 90% жүректің ишемиялық ауру мен мидың инсульті себеп болып табылады. Науқастарда артериялық гипертонияның орын алуы ишемиялық инсульттің даму қаупін 1,5-1,6 есе өсіреді және бұл сырқаттарда өлім көрсеткіші 2 есе артады [Рябова А.Ю. и соавторы, 2023; Zhon B.et al. 2021]. Осыған байланысты постковидті синдром (ПКС) гиперкоагуляциялық жағдай орын алатын пациенттерде ерте емдеу – алдын-алу іс-шараларын өткізу ең жоғары клиникалық және экономикалық нәтижелер береді. ПКС емдеу үшін нейропротекторлық дәрілерді және табиғаттық емдік әдістермен сырқаттарды оңтайлы емдеу үшін қолдану өзекті мәселенің бірі.

Медициналық сүлікті ПКС емдеу үшін қолданғанмен [Орманов Н.Ж., Серікбаева С.Ж. 2022 г., Туркестан] гирудотерапияның емдеу тиімділігін, қауіпсіздігін және оңтайлы фармакотерапиясын фармакоэкономикалық тұрғыдан талдау ғылыми әдебиеттерде мәліметтер кездеспейді. Осы жағдайды ескере отырып постковидті синдромды (ПКС) пациенттерді гирудотерапиямен емдеу барысында нейропротекторлармен салыстырмалы тұрғыдан талдау жасау неврологияның және гирудотерапияның өзекті мәселесі болып табылады.

Жұмыстың мақсаты. Постковид синдромының неврологиялық түрі бар науқастарды актовегинмен құнарланған гирудотерапияның ксенобиотикке сезімталдығына байланысты қолдануын негіздеу.

Диссертациялық жұмыс дәстүрлі әдіспен жазылып, олар келесі тараулардан тұрады: кіріспе, әдебиетке шолу, зерттеу материалдары мен әдістері, зерттеу нәтижелері 14 шрифтпен терілген.

Әдебиеттер шолу тарауында бүгінгі таңға лайықты, заманауи әдебиеттік мәліметтер келтіріліп, оларды сынақты – сараптама жағдайында өрнектелген.

II тарауда жұмыс барысында қолданған әдістерге негіздеме көрсету арқылы жазылған.

III тарау докторанттың іздену және табжылмай еңбегінің нәтижесінде алынған, статистикалық бағытпен өңделген зерттеу нәтижелері көрсетілген.

«Постковидті синдроммен ауыратын науқастардағы неврологиялық жағдайына дәстүрлі және түпнұсқалы гирудотерапияның әсерлері» атты бөлімінің көлемі 21 беттен, 7 кесте және 20 суреттен тұрады. Тараудың соңында алынған нәтижелерге дәлдік сараптама жасап диссертант осы бөлім бойынша өз пікірін білдіріп тұжырымдама жасайды. Осындай өрнектеу тәсілдері диссертацияның басқада өздік зерттеу бөлімдерін, соның ішінде төртінші, бесінші, алтыншы бөлімдерінде орын алғандығы айқындалады.

Диссертацияның бөлімдері тұжырым, қорытынды және практикалық ұсыныстармен өрнектеліп, қолданған әдебиеттер тізімдерін өрнектеу арқылы жазылған. Диссертацияның мәні сауатты, дәйекті және қысқаша түсінікті стильмен баяндалған. Орындалған зерттеулердің көлемі, маңызы және рәсімделуі бойынша ҚР-да докторлық диссертацияларға ұсынылатын диссертация талабына толық сәйкес келеді.

Серікбаева Салтанат Жақсылыққызының диссертация орындалу барысындағы алынған тиянақты, дәлелді мәліметтер бірнеше дүниежүзілік Ақтөбе 2023 ж., Халықаралық ғылыми практикалық конференцияларда баяндалды. Диссертациялық жұмыстың нәтижелері алыс шетелдік және ҚР-ның білім министрлігінің ЖАҚ комитетінің көрсетілген басылымдарында жарық көрді.

Диссертацияның нәтижелері патент 31.01.2023 ж. 2023/0067.1. және авторлық куәлік №21863/19.11.2021ж. алу арқылы өрнектелген.

Постковидті синдром кезінде нейропсихологиялық бұзылулары бар пациенттерді медициналық сүлікпен емдеу әдісі патент 31.01.2023 ж. ҚР ӘМ "Ұлттық зияткерлік меншік институттар" ШЖҚ РМҚ алу арқылы өрнектелген.

31.10.2024 ж. №2023/0067 «Способ определения лечебной персонализированной дозы медицинских пиявок при гирудотерапии» алу арқылы өрнектелген.

Серікбаева С.Ж. докторантура оқу кезінде өзіне мақсат қоя алатын және қойылған міндеттер арқылы сауатты мәселені шеше алатын атқарушы, жауапты, ізденуші, дарынды ізденуші екенін дәлелді. Клиникалық зерттеулер кезінде өте сезімтал, заманауи әдістерді қолдана отырып, жоғарғы сенімділікті, кәсіби деңгейде, күмән тудырмайтын сараптама жасай білетін білікті маман екендігін көрсетті. Жұмыстың өзектілігі, жаңалығы және практикалық маңыздылығы, сондай-ақ материалдардың мазмұны, баяндамасының презентациясы және дизайны бойынша диссертациялық жұмыс жоғары деңгейдегі толық аяқталған ғылыми зерттеу деп бағаланады.

Серікбаева С.Ж. ғылыми еңбегі, докторлық диссертацияларға қойылатын талаптарға сәйкес келеді, ал оның маңызы 8D10101 «Медицина» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға толық лайық деп санаймын.

Ғылыми жетекшісі,
Медицина ғылымдарының
кандидаты, «Prin
Неврологтар лигасы»
төрағасының орынбасары,
Смағұл Қайшыбаев
атындағы неврология және
нейрооңалту
институтының директоры

Қайшыбаева Г.С.